

Welbeschouwd (2000)

Sieth Delhaas

Reclassering, december 2000

Cijfers over geweld worden doorgaans gegeven in relatie tot algemene termen. Dit viel me op tijdens de voorbereiding op een boekpresentatie. De schrijfster van het boek dat ik mocht presenteren, had verslag gedaan van haar zoektocht naar haar verdwenen dochter. De jonge vrouw wordt gevonden: verkracht, vermoord, verpakt in haar eigen slaapzak, 'en route' door een verkrachtende vrachtwagenchauffeur over een vangrail geworpen. De dader na vier jaar nog voortvluchtig.

Ik lees wat er geschreven wordt rondom zinloos geweld zoals de omstreden term is geworden. Ook wat deskundigen over dit toenemend verschijnsel zeggen. Er zijn vooral veel vraagtekens over motieven van 'daders'. Onderzoek laat zien dat gewelddadig gedrag het grootst is bij 'jeugdigen'. Vaak vertonen 'deze jongeren' al vroeg gedragsproblemen. Niet alleen thuis, maar ook op school, in het contact met anderen: leeftijdgenoten en volwassenen. Gemeld onderzoek gaat in op het gedrag van 'het kind' en hoe deze ook als het een 'jong mens' is geworden beter door volwassenen zou kunnen worden opgeleid en begeleid.

Wellicht wordt mijn gevoeligheid op dit punt aangewakkerd doordat het boek waarom mijn aandacht op het ogenblik draait, gaat over vernietigend geweld tegen een heel jonge vrouw, een meisje bijna nog, een dochter. Een vorm van geweld die er altijd al is en meestal veel minder aandacht krijgt dan de vlag straatgeweld, die de laatste jaren oplaait. Lezend over al dit geweld komt steeds de vraag bij me op: wie zijn de daders? Nee, ik vraag niet naar namen, wil geen gezichten zien. Ik vraag me af waarom achter het spreken over oorzaken niet een wat nadere specificering wordt gegeven. Namelijk de specificering dat de daders meestal jongens of mannen zijn. En de slachtoffers het meest meisjes en vrouwen. Ja, in het rijtje slachtoffers van zinloos geweld, dat de laatste jaren de publiciteit haalt, zijn ook opvallend veel jongens. Maar de daders blijven voor het overgrote deel mannen en jongens.

Ik denk, dat in het maatschappelijk verzet tegen geweld en in de aandacht van overheid en bevoegde instanties, die het toenemend geweld proberen tegen te gaan en te voorkomen, openlijker aandacht zou moeten komen voor dit verschil in sekse van daders en slachtoffers. Ik neem aan dat het een welbekend gegeven is. Maar krijgt het voldoende aandacht? Misschien heeft het nut om telkens opnieuw te horen en te lezen hoe het gepleegde en ondergane geweld verdeeld is over jongens/mannen en meisjes/vrouwen. Dat zou wellicht kunnen leiden tot onderzoek waardoor er antwoorden komen op vragen als: welke krachten zijn er in structuren, ideeën en beelden van onze samenleving werkzaam of liggen er aan ten grondslag, die dit geweld zouden kunnen veroorzaken?

Wanneer er gesproken wordt over daders, jongeren, kinderen, dan doemen er personen op. En personen zijn nu eenmaal of van het mannelijk of van het vrouwelijk geslacht. Jongens en meisjes moeten in onze samenleving, ondanks emancipatie en emancipatoire wetgeving, nog steeds voldoen aan verschillende verwachtingspatronen. Meisjes en jongens worden nog steeds geacht verschillend gedrag te vertonen en hen worden nog steeds verschillende rollen toebedeeld.

Hoe dit nog leeft in onze tijd maakt een artikel duidelijk over seksueel geweld in het voortgezet onderwijs. In het *Tijdschrift voor Genderstudies* van september 2000 doet Greetje Timmerman, socioloog en universitair docent Genderstudies aan de Rijksuniversiteit te Groningen, verslag van een onderzoek dat de vraag stelt of ongewenst seksueel gedrag deel uitmaakt van de alledaagse schoolcultuur.

Ik denk dat dit onderzoek een voorbeeld is hoe genderspecifieke vragen diepgaander inzicht kunnen geven in een cultuur waarin niet alleen geweld toeneemt, maar waarin ook het geweld van mannen tegen vrouwen toeneemt.